

Інтерпретація соціальної взаємодії дозволяє студентам пережити, відчутти зсередини ситуацію, яка виходить за межі їхнього актуального розуміння та набутого досвіду, поставити себе на місце іншого, зрозуміти його точку зору, усвідомити складність проблем, розв'язки яких рідко бувають цілком досконалими або поганими. Однак, досвід свідчить про те, що його застосування є складним та творчим завданням для педагога та потребує високої ерудиції та ретельної підготовки.

*Звягіна Г.О.,
к.філол.н., ст. викладач кафедри культурології та
українознавства,
Запорізький державний медичний університет,
м.Запоріжжя, Україна*

КОМПЕТЕНТІСНА СКЛАДОВА НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ В УМОВАХ НЕПРОФІЛЬНОГО ВНЗ

«Компетентісна освіта» як досягнення певного освітнього результату з'явилася у 60-ті роках минулого століття у США, Великобританії, Німеччині, а з кінця 1980-х рр. у зарубіжній та вітчизняній науці з'являється компетентісний підхід в освіті. Як методологічна основа забезпечення цілей, змісту і якості вищої освіти він розглядається значною чисельністю зарубіжних дослідників.

Компетентісний підхід у системі освіти є предметом наукового дослідження А. Вербицького, Н. Бібік, П. Горностая, В. Донія, І. Зимньої [3], В. Ляшенка, Г. Несен, О. Овчарук, О. Пометун, О. Савченко, С. Сисоєвої, С. Трубачевої, Н. Фоменко та ін.

У більшості зарубіжних досліджень останніх років поняття «компетенція» тлумачиться не як набір здібностей, знань і вмінь, а як здібність чи готовність мобілізувати усі ресурси, необхідні для виконання завдання на високому рівні, адекватні конкретній ситуації, тобто відповідно до цілей і умов перебігу процесу [1].

При цьому система компетентностей в освіті має ієрархічну структуру, рівні якої складають [4, с. 6]:

– **ключові компетентності** які визначаються як здатність людини здійснювати складні поліфункціональні, поліпредметні види діяльності, ефективно розв’язуючи актуальні індивідуальні, соціальні та інші проблеми;

– **загальногалузеві компетентності**, яких набуває особа упродовж засвоєння змісту тієї чи іншої освітньої галузі в усіх класах середньої школи, вищого навчального закладу, а також уміння застосовувати їх на практиці;

– **предметні компетентності**, яких набуває особа упродовж вивчення того чи іншого предмета, навчальної дисципліни в усіх класах середньої школи, вищого навчального закладу протягом конкретного навчального року або ступеня навчання [17, 2–6].

Метою статті є дослідження компетентнісної складової навчання української мови у вищій школі як основи формування загальної професійної компетенції студентів непрофільного ВНЗ.

Компетентнісний підхід до навчання реалізується поряд із традиційним та інноваційними підходами (особистісно орієнтований, діяльнісний). Причому традиційний підхід різко відрізняється від трьох вище названих підходів. Інноваційні ж мають спільні риси: об’єктом навчання є індивідуальний досвід пізнання перетворення предметів навколишньої дійсності; суб’єктами навчання є і студент, і викладач; пошуково–виконавчий та творчий рівень активності студентів як суб’єктів навчання; функція студента полягає у формуванні власних знань, умінь і навичок, які є передумовою формування компетенцій.

Проблема комунікативної компетентності актуалізувалася у зв’язку з функціональними і комунікативно-доцільними особливостями мовленнєвого спілкування. У сучасній педагогічній науці спостерігається тенденція до визначення комунікативної компетенції як такої, що характеризує професіоналізм особистості у розумінні й відтворенні мови на рівні не тільки фонологічних, лексико-граматичних і країнознавчих знань та мовленнєвих умінь, а й відповідно до різноманітних цілей та особливостей ситуації спілкування.

Комунікативно-когнітивний підхід до навчання складає, з одного боку, теоретичне обґрунтування комунікативної технології навчання української мови, тобто вирішення таких методичних

питань, як відбір, організація, послідовність вивчення мовного і мовленнєвого матеріалу та способів пред'явлення і тренування, що враховують комунікативні потреби студентів певного фаху й умов навчання. З іншого боку, цей підхід забезпечує свідоме засвоєння знань і відомостей мовного, мовленнєвого та професійного характеру, які задовольняють і розвивають пізнавальні інтереси й запити особистості студентів, що формуються, на мінімальному рівні для задоволення комунікативно важливих професійних потреб. Це дає змогу змінювати форми діяльності, зосереджуючись на вузлових проблемах, які потребують повсякденної уваги.

Реалізації комунікативних цілей сприяє таке побудування дій викладача і студентів, що спрямоване на рішення наступних основних завдань [5, с. 340]:

- зростаюче застосування відпрацьованого й автоматизованого у процесі упізнання,

- запам'ятовування і тренування навчального матеріалу в комунікативних діях з метою отримання інформації за фахом;

- активне залучення студентів до комунікативної діяльності, що відбувається українською мовою в усній і писемній формах.

Для побудування комунікативно-когнітивного навчання української мови необхідно, щоб педагогічне керівництво викладача було спрямоване на вироблення у студентів уміння самостійно й активно вирішувати комунікативні завдання. Цьому сприяє насамперед встановлення тісного зв'язку між розвитком мовленнєвих умінь студентів, з одного боку, і розумових та технічних прийомів роботи, з іншого.

З урахуванням цього визначальними для навчання української мови у вищій школі нефілологічного профілю є [2, с. 150]:

- 1) характер впливу загальної і майбутньої професійної діяльності на зміст, відбір й організацію навчального мовного матеріалу;

- 2) моделювання в навчальному процесі ситуацій спілкування і способів формування мовленнєвих умінь;

- 3) способи і прийоми управління їхньою навчальною діяльністю на заняттях із викладачем і в самостійній роботі.

На основі аналізу гносеологічних коренів професійної підготовки студентів нефілологічного профілю ВНЗ з української

мови й актуальних вимог до навчання з'ясовано, що в основі вдосконалення процесу формування професійної українськомовної компетентності майбутніх фахівців має лежати система критеріїв відбору змісту і технології підготовки з української мови.

Поділяємо думку І. П. Дроздової [2, с. 149], що такими критеріями є: відносної повноти; подвійної детермінації змісту освіти; подвійного входження базисних компонентів (імпліцитного й апікального) в структуру змісту підготовки; відповідності основним напрямкам розвитку професійної педагогіки і лінгводидактики; типовості; функціональної повноти; репрезентативності й валідності мовного матеріалу, що відбирається; ефективності засобів мотивації студентів до засвоєння комунікативних умінь і до майбутньої професійної діяльності.

Отже, мовленнєвою складовою навчання *української мови як іноземної* є формування комунікативної компетентності іноземного студента шляхом розвитку й удосконалення вмій в основних видах мовленнєвої діяльності (аудіюванні, читанні, говорінні, письмі); *мовною* – формування знань про систему української мови; *соціокультурною* – розвиток інтересу до України, українського народу, його історичного минулого та сучасного життя, ознайомлення зі звичаями і традиціями, духовними скарбами і видатними постатями, із загальнолюдськими моральними нормами; *діяльнісною* – усвідомлення студентами власної пізнавальної діяльності.

Таким чином, перспективу подальших розвідок у цьому напрямі бачимо в

подальшому дослідженні основних складових навчання української мови як іноземної.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бедь В. Компетентнісний підхід в процесі модернізації ВНЗ / Віктор Бедь, Марія Артёмова // Освіта регіону. Політологія. Психологія. Комунікації. – №5, 2011. – С. 43-52.
2. Дроздова І. П. Наукові основи формування українського професійного мовлення студентів ВНЗ нефілологічних спеціальностей : [монографія] / І. П. Дроздова. – Х. : ХНАМГ, 2010. – 320 с.

3. Зимняя И. А. Ключевые компетентности как результативно-целевая основа компетентностного подхода в образовании / И. А. Зимняя. – М. : Исслед. центр проблем качества подготовки специалистов, 2004. – 38 с.

4. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / Під заг. ред. О. В. Овчарук. – К.: „К.І.С. ", 2004.– 112 с.

5. Пометун О. І. Розвиток компетентнісного підходу: стратегічні орієнтири сучасної школи / О. І. Пометун // Реалізація європейського досвіду компетентнісного підходу у вищій школі України : матеріали методологічного семінару. – Київ : Педагогічна думка, 2009. – С. 332-345.

*Каніболоцька О. А.,
канд.пед.наук, доцент,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя, Україна*

ПРО «СТРАТЕГІЇ НАВЧАННЯ» В ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ МОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

В останні десятиліття значно зріс інтерес до формування стратегічної компетенції у навчанні іноземних мов. Окремі аспекти цієї проблеми знайшли вирішення у працях вітчизняних і зарубіжних науковців (Н. Білоножко, О. Богданова, І. Дроздова, І. Задорожна, Я. Колкер, Л. Личко, С. Ніколаєва та інші). Проте, хоч цей напрям досліджень значно активізувався, в лінгвометодиці немає одностайності в інтерпретації поняття «стратегічна компетенція» та у визначенні її змістових компонентів. У «Загальноєвропейських Рекомендаціях з мовної освіти» поняття «стратегія» визначається як «певним чином організована, цілеспрямована та керована лінія поведінки, обрана індивідом для виконання завдання, яке він ставить собі сам/сама, або з яким він/вона стикається». Компетентність, услід за С. Ю. Ніколаєвою, розуміємо як здатність успішно задовольняти індивідуальні й соціальні потреби, діяти й виконувати поставлені завдання. Кожна компетентність поєднує знання, навички та вміння, а